

τὸ πρόχειρο μπάλωμα κάθε πληγῆς πού σας καταφέρνουν οἱ βάρβαροι (ὅπως, ἄς πούμε, στή Μακεδονία τώρα). Χρειάζεται καὶ τὸ διδασκαλεῖο γιὰ νὰ διπλοθεμελιωθῇ μιὰ δυνατώτερη κινούρια γενιά.

«Λοιπὸν, γιὰ νὰ τελειώνω—ἐπειδὴ τὸ ζήτημα καταντᾷ κάπως σοβαρὸ καὶ εἶναι κίνδυνος νὰ παρεξηγήσουν τὰ λόγια μου οἱ σύμμαχοί μου καὶ οἱ ἐχθροί μου—σὰς συμβουλεύω, μὲ κοντολογία, νὰ βαλθῇ ἀμέσως τὸ ἀσήμεριον κράτος σας νὰ ἐτοιμάσῃ σιγατὸ (τίποτε ἄλλο), νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα σας σὺν ἀλότρωτο Ἑλληνισμῷ, νὰ τότε συστηματοποιήσῃτε καὶ νὰ τότε γενικέψετε, καὶ τέλος νὰ φτιάσετε, οἱ καλλίτεροι τῆς φυλῆς σας (ὅχι δασκάλοι, παρὰ ἄλλοι Ἕλληνες ἀνοικτομάτες καὶ δουλευτάδες) τὸ διδασκαλεῖο πού φαντάζομαι.

Καὶ φωνάζω Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ, ἀλλὰ μὲ τὸν ὄρο νὰ ζήσῃ ὅπως ἀξίζει νὰ ζοῦν τὰ ἔθνη!»

Ἐγὼν μεγάλη χλασὴ, ἄλλοι φώναζαν «Ζήτω» νομίζοντας πὺς ὁ ξένος Βασιλεὺς εἶπε πὺς θὰ μᾶς δώσῃ τὴν Ἡπειρο, ἄλλοι ρωτοῦσαν τί εἶχε πῆ, ἀλλὰ ὡς τόσο φώναζαν καὶ αὐτοὶ «Ζήτω», ἄλλοι μουρμούριζαν «Δὲν κάθεται στ' αἶμα του καὶ αὐτός ὁ ξένος», ἄλλοι σὺπαιναν ἀπογοητευμένοι, γιατί ἐνοίωσαν πὺς ἐπρεπε νὰ δουλέψουν καὶ πὺς ὁ ξένος Βασιλεὺς τοὺς εἶπε πὺς οἱ Ἕλληνες λατρεύουν τοὺς ἄρρωστους καὶ τοὺς πεθαμένους καὶ ζοῦν παρηγοριζόμενοι μὲ τὴν παροιμία «Πῶς πῆτα νὰ σὲ φάω». Ὅλοι κουνιούνταν καὶ σπρώχνονταν καὶ ἔκαναν κατὰ τὴν πόρτα τοῦ Σταδίου γιὰ νὰ δοῦν καλλίτερα τοὺς Βασιλιάδες πού θὰ περνοῦσαν.

ΣΚΟΡΙΠΙΟΣ

ΛΗΘ ΤΟΥΣ «ΒΕΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΧΙΟΝΙ

Μὲς στὴ λακκία ἐνὸς βράχου ἀνέγκυτο κρύβει τὴν ἀσπρὴν του θωριά μιὰ χούφτα χιόνι. Μονάχο ἀπλώνει γύρω τὶς κρυάδες του καὶ τὸ γαλάζιον οὐρανὸ κοιτάζει ἐπάνω του. Πού τὸν γελάει καὶ τὸ πληγώνει.

Τῆς συννεφιάς παιδί καὶ τῆς κακοκαιρίας Μὲ τὸ μέγανον ἥλιο αὐτὸ παλεῖται. Μικρὸ, μὰ κι ἀσπρὸ, ὀλίγο, μὰ περῆσαν. Τούρχειται σύντροφος καμμιὰ φορὰ ὁ βορριάς καὶ κάποιου δένεφου δίκιος τὴν ἁερνεύει.

Οἱ πρώτες πρασινάδες γύρω του γελοῦν καὶ τὸ κορμὶ τὸ μεταξένιο του τρυπᾷνε

δρομος, γιὰ τοὺς 37⁰⁷ τοὺς βραδινούς. Πάντα ἡ καλὴ μας ἡ σιδηροδρομικὴ Ἑταιρεία, μὲς τῷ φέρνῃ ὅλα τὰ γαρά, γιὰτὶ ἅμα τὸ τραῖνο ἀργεῖτε, ἀργεῖτε κ' ἡ ἀλληλογραφία. Οἱ ἀββόστοι ὅμως θέλουνε ἀδιάκοπη καὶ ταχυτὴν παραγορία. Ἐνὰ γράμμα γι' ἄφοτος θὰ πῇ συχνὰ ὕψεια. Ἡ Κατινούλα, πού ἀκόμη καὶ στὰ τέλια τῆς διαμονῆς της ἐκεῖ κάτω, εἶχε τὰ νύκτα τῆς ἐρεθισμένα σὲ βαθμὸ νὰ σπᾷσῃ στὰ κλάματα, μαθαίνοντας πὺς ἡ Ἄννα δὲν ἀδειάζει, ὅπως σκόπεβε, νὰρθῇ νὰ τῇ δῇ στὴν Κλινικὴ της, ἡ Κατινούλα πρόσμενε τὰ γράμματα σὰ νὰ πρόσμενε ἀέρα, σὰ νὰ πρόσμενε κάτι τοῦ σπιτιοῦ, ἕνα χαμόγελο τῆς Μαιρίτας, ἕνα λόγο τῆς Ἄννας, μιὰ καλημέρα τοῦ Ἀντρέα, τῆς Ὀλίας ἕνα θυμητό. Δὲ λάβαινε τίποτε καὶ φανταζότανε πὺς πὺς χάλασε τὸ Χαμονοκέρφι, πὺς τὴν ἀλητμονοῦσαν, πὺς εἶναι μαζί της θυμωμένοι, ἐπειδὴ βαστᾷ χρόνις ἡ ἀββόστια. ἐπειδὴ κοστίζει καὶ παράδες. Τὸ λοιπὸν θερμοκρασία.

Μιὰ φορὰ ἔφταιξε κι ὁ Ἀντρέας. Εἶχε τελεγραφήσῃ τῆς Βιχτώριας σὲς δεκαπέντε τοῦ Σταβροῦ νὰ δῇν ἀφτὴ τὰ γράμματα στὴν Κατινούλα, κι ὅταν ἡ Βιχτώρια εἶτανε τὸ προῖ μὲ τὸν γιαντῶ, ἀπᾶνω, γιὰ κανένα χειρουργημα, προτοῦ περάσῃ ὁ γραμματὴς ἀπὸ τὴν Κλινικὴ, τῆς τῷ φέρνῃ μόνον τὰ πόγε-

Κάμποδες λόγους πράσινες καὶ τρυφερές. Μὰ αὐτὸ προβάλλει πάντα ἀσπράδες κρυερές. Σὲ ὅλα πού τὸ μισοῦν καὶ τὸ χτυπᾷνε.

Πάλεψε, ἀγνὸ μου χιόνι, πάλαιψε μικρὸ, Μὲς στὴν κρυάδα βάστα τὴν ψυχὴ σου καὶ τὴ λευκὴ χαρὰ σου, τὴν παρὰμερην : Κάπου κρατᾷ βαθύτερα ἡ ζωούλα σου. Κ' ἔχει κάποια ἄλλη νιότη ἡ δύναμή σου.

Μάρτης 1905.

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΚΑΛΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΜΑ (*)

Φίλε κύριε Τσουρουκοτύλου,

Πολὺ σημαντικὸ μού φάνηκε πού ἡ ἀξιότιμη φημερίδα σας ἀνοίξε συζήτηση γιὰ τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικόν. Πιὸ σπουδαῖο ζήτημα, πὺς ἔθνικόν δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ ἡ κυριώτερη ἀνάγκη γιὰ ἕνα ἔθνος εἶναι ἴσα ἴσα νᾶχη μιὰ γλώσσα ἔθνικη, δηλαδὴ μιὰ γλώσσα πού νὰ μπορῇ ὁ καθένας, ὁ πλούσιος κι ὁ φτωχός, ὁ μικρὸς κι ὁ μεγάλος, νὰ τῇ μαθαίνου, νὰ τῇ μιλοῦν, νὰ τῇ διαβάζουν καὶ νὰ τῇ γράφουν. Ἀφτὸ θὰ πῇ γλώσσα, καὶ κοντὰ στὸ νοῦ πού ἡ καθαρῆουσα δὲν τὸ κατάφερε νὰ εἶναι γλώσσα γενικὴ, ἐπειδὴ κάθε φρόνιμος ἄνθρωπος θὰ μού τὸ μὲλογήσῃ πὺς τὴν καθαρῆουσα κανένας δὲν τῇ μιλεῖ, ἂν καὶ πολλοὶ τῇ γράφουν. Ἀρχὴ ὅμως κι ἀπαράβατος ὁρος κάθε γλώσσας, πρῶτα πρῶτα νὰ μιλιέται.

Μὰ δὲν ἔρχομαι σήμερ νὰ συζητήσω. Ἐρχομαι μόνον δυὸ λόγια νὰ σὰς πῶ. Ἄλλου, δηλαδὴ σὲ κάμποσα βιβλία μου, τὸ συζήτησα, τὸ ξέτασα, τὸ ξεδιάλιστα τὸ ζήτημα, καὶ γιὰ τὰ βιβλία μου ἀφτὰ θέλω νὰ σὰς μιλήσω. Γιὰ τὰ βιβλία τὰ δικὰ μου, ὅχι. Γιὰ τὰ βιβλία τὰ δικὰ μας. Γράψαμε ἀπειρα. Γράψαμε τόσο πού ἂν πιᾷσῃ κανεὶς νὰ τὰ διαβάσῃ, θὰ δῇ μέσα πὺς εἶναι τὸ ζήτημα, τὶ λέν ἐναντίον μας, τί λέμε μεις, καὶ θὰ καταλάβῃ ποιὸς ἔχει δίκιο, γιὰτὶ κανένα ἐπιχείρημα θαρρῶ δὲν ἀφῆσαμε πού νὰ μὴν τοῦ δώσουμε τὴν χρειάζουμένη κι ἀποφασιστικὴ ἀπάντησιν.

Θέλω λοιπὸν τοὺς ἀναγνώστες σας νὰ παρακαλέσω καὶ κεινοὺς πού θὰ πάρουν μέρος στὴ σπουδαία τῇ συζήτησιν, μιὰ διπλὴ χάρις νὰ μᾶς κάμουν.

*) Δημοσιεύθηκε στὴν «Ἡμερητίαν» τῆς Σμύρνης, ἡμερ. 41^η, σελ. 1. στήλ. 3—4.

μα. Καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πῆρε τὸ γράμμα του ἀμέσως. Ἀναγκάστηκε ὅμως ὁ Ἀντρέας ἔτσι νὰ τὰ αποφασίσῃ. Ἐπῆσε ἀββόστος βαριὰ ὁ ἀδερφός τῆς Κατινούλας καὶ φοβόντανε ὅλοι τοὺς μήπως πιᾷσῃ καὶ γράψῃ κακὰ λόγια ἡ Λίζα στὴ νύκτα της. Δὲν τᾶγραψε ἡ δὲν πρόφταξε νὰ τὰ γράψῃ. Πέθανε γρήγορα ὁ Πέτρος, τὶς εἰκοσι δυὸ τοῦ Σταβροῦ, ἀπὸ μηνιγίτη. Τοῦ ἀνέθηκε ἡ φυματίωσις στὸ μυκλὸ καὶ πάει. Πόφερε κάμποσο. Δὲν εἶπαν τίποτε τῆς Κατινούλας. Θὰ τὸνε λυπότανε. ἡ καλὴ καρδιά, ὅτι κι ἂ συνέθηκε πρὶν ἀναμεταξὺ τους, πού τὸ παρατηρήσανε καὶ στὸ Παρίσι, τὶ ἄσκημα φερνόντανε μαζί της ὁ ἀδερφός της, μάλιστα ὅταν πῆγε ἡ Κατινούλα στὴν Κλινικὴ τοῦ κ. Λανίζου, τόσο λίγο ἐκρυπτε τὸ μῖσος τοῦ ὁ Πέτρος. Δὲν μπορούσε κιόλας νὰ τὸ κρύψῃ. Τῷ φέρνῃ ἡ ἀββόστια πού ἀπὸ τότες θὰ τὸν εἶχε χτυπήσῃ στὸ κεφάλι. Λένε πὺς καὶ ξεθυλώντας εἶδεινε σκωμμένη τὴν γραδίαν του. Ποιανού; Τῆς ἀδερφῆς του; Τῆς γυναικός; Τῆς εἰμαρμένης; Ἡ καὶ στὸν ἐαφτό του; Ἡ καλὸς τῆς καρδιάς θέλει καὶ καλὸς τῆς ὑγείας. Ἰσως ἀνήξερα στὸν παρῶσμο τοῦ ὁ Πέτρος βλαστημοῦσε πού τὸ σῶμα τοῦ ἀδρώπου δὲν εἶναι, ὅπως πρέπει, γεννημένο καλόν. Πολλὲς ἀμαρτίες μας εἶναι ἀμε-

Πρῶτα νὰ μᾶς διαβάζουνε. Τὸ διάβασμα πάντα ὀφέλιμο. Μὰ καὶ σωστὸ νὰ διαβάζονται τὰ βιβλία πού πολεμοῦμε. Τὰ διαβάζουμε ὅλα ἐμεῖς, τὰ βιβλία πού γράφονται γιὰ νὰ μᾶς χτυπήσουν. Μάλιστα ἐγὼ διαβάζω καὶ τὶς βρισιές. Δίκιο νὰ διαβάζουνε οἱ ἄλλοι καὶ τοὺς λόγους μας γιὰ ἕνα τέτοιο ζήτημα. Δὲν ξέρει κανεὶς, δὲν τὸ ὑποψιάζεται τί βγαίνει ἀπὸ ἕνα διάβασμα. Μοῦ ἔρχονται πολλὰ γράμματα, καὶ τὰ πὺς ἀγαπημένα μου εἶναι κείνα πού μού γράφουνε κάτι ὀχτροὶ, νὰ μού ποῦνε. «Ἀχ! Ψυχάρη μου, νὰ μὲ συμπαθήσῃς. Σ' ἔβρισα, προδότη σὲ εἶπα. Ἐπειτα σὲ διάβασα. Εἶμαι δικός σου, δικός σου καὶ τῆς Ἰδέας, γιὰ πάντα».

Τὸ δέφτερό μου τὸ παρακάλιο εἶναι γιὰ τὴν καλὸςυνην. Πρέπει νᾶμαστε καλοὶ. Πάντα ἡ καλὸςυνὴ θὰ νικήσῃ. Τὸ μῖσος θερπίζει τὴν καρδιά. Τὴ μαρναίνει. Ἀπὸ ἀψηλὰ νὰ τὰ βλέπουμε τὰ πράγματα, γιὰ νὰ γεμίσῃ τὸ κατὶ μας. γιὰ νὰ κρίνουμε ἀπρόσωπα, γιὰ νὰ κρίνουμε σωστὰ. Δὲν πρέπει νὰ θυμώνουμε ἐξαφνα μὲ τὸ τᾶδε ἡ τᾶδε ἄτομο. Δὲν πρέπει μῆτε νὰ σκουντάφτουμε σὲ δυὸ τρεῖς λέξεις, σὲ δυὸ τρεῖς τύπους, πού ἀλήθεια μπορεῖ σήμερ νὰ μᾶς φαίνονται ἴσως κάπως περίεργοι, μὰ πού εἶναι ἀναγκαῖοι, γιὰτὶ ἐγὼ τουλάχιστο, κι ὅλοι μας θὰ ποῦμε τὸ ἴδιο, δὲν παραδέχτηκα ποτέ μου ἕνα τύπο στὰ βιβλία μου, χωρὶς νὰ τὸ συλλογίστηκα, νὰ τὸ μελέτησα, καὶ χωρὶς νὰ εἶναι, ὅπως ἔλεγα, ὁ τύπος ἀναγκαῖος γιὰ κτίεις πού ἀκόμη κι ἂ δὲν τὶς δῆλωσα ὅλες, ὅλες τὶς πέρασα μὲ τὸ νοῦ μου. τὶς περισσότερες τὶς ἔχω βαλμένες σὲ κάμποσα πού δημοσιέψα στὰ ἑλληνικὰ καὶ γαλλικὰ, εἰκοσι χρόσια τώρα πού εἶμαι καθηγητὴς καὶ πάντα τῇ γλώσσῃ μας σπουδάζω. Ἡ καθαρῆουσα πολλὲς φορές μᾶς ζύπασε, μᾶς ξάφνιασε μὲ κάτι λέξεις καὶ μὲ σωρὸ τύπους, πού ἀνάγκη καμὶ δὲν τοὺς εἶχαμε. Ἀς ἀφήσουμε καὶ μεις, μὲ τὴν καλὸςυνην πού εἶπαμε, τὴ δημοτικὴ μᾶς κάπου κάπου νὰ μᾶς ξαφνιαζῇ, ἀφοῦ εἶναι γιὰ τὸ καλόν. Πρέπει νὰ κοιτάζουμε τὰ μελλούμενα, καὶ γιὰ τοῦτο θὰ σὰς ζητήσω τὴν ἄδεια νὰ τελειώσω μ' ἕνα μικρὸ ἱστορικὸ τοῦ παλιοῦ παλιοῦ καιροῦ, πού τὸ δηγήθηκα τὶς προάλλες καὶ σ' ἕνα μου ἀνάγνωσμα, στὸ Παρίσι.

Ἐνας ἀπόστολος, λέει, ξεκίνησε νὰ πᾶρ στὴν Ἀσίαν. Ἐτοῖ τοῦ τὸ πρόσταξε ἴδιος ὁ Χριστός, πού τὸν εἶδε ὁ ἀπόστολος στὸν νεῖρό του. Ἀμα ἔφτασε στὴν Ἀσίαν, ὁ ἔρχοντας τῆς χώρας ρωτᾷ νὰ μάθῃ τί δουλεῖα ξέρε νὰ κάμῃ τοῦ λόγου του.

λέτητες ἀββόστιες.

Μερικὲς θερμοκρασίες τῆς Κατινούλας προερχόντανε κι ἀπὸ κάτι ἄλλο. Γιὰ τὶς λειτουργίες πού λέγαμε, σημεῖων ἡ Ἀγγελικὴ, πότε πὺς εἶτανε διάφανες, πότε πὺς εἶτανε θολούτσικες, πότε πάλι πὺς εἶτανε ἀξιόλογες καὶ τὸ εἶπε μάλιστα ὁ γιαντρός, ἀφοῦ τὶς εἶδε. Ὁ κ. Σεβιλιάς ἐνοεῖται τὶς ἔβλεπε κάθε μέρα σ' ἕνα βαζάκι πού τοῦ τὸ φυλάγανε ἀπὸ τὶς νυχτερινὲς λειτουργίες. Μὰ τᾶφτί του δὲν ἴδρωνε πού δὲν ἴδρωνε γιὰ τίποτα. Μιὰ μέρα πού τοῦ μίλησε ὁ Ἀντρέας γιὰ κάποια θολάδα τοῦ νεροῦ, τοῦ ἀποκρίθηκε:

— «Βέβαια, θὰ σᾶφανε, θὰ σᾶφανε περισσότερο νὰ μὴν εἶχε θολάδα διόλου. Βγαζέις τὸ κακὸ τὸ νερό. Τσοῦφ! καὶ τέλειωσε πιά. Τρέχει κρούσταλλο τὸ νερό. Μὴ ζαλιζεστε ὅμως. Τίποτα δὲν εἶναι. Τυχαίνου, καὶ ἀφτὰ. Κάποτε, ὅστερς ἀπὸ τὸ ζενέφρισμα, ἔζη, ἔφτα, ὅχτῳ μῆνες κατόπι, τὰ θολούτσικα τὰ οὔρα. Ἐπειτα, ἔτσι, μὲ μὴς, πάθει καὶ γίνονται διάφανα. Θὰ γίνονται καὶ τῆς δικῆς μας τῆς ἀββόστιας, πού εἶναι φρόνιμο καὶ γερό παιδί».

Μὰ ὁ Ἀντρέας, πού μὲ τὴν κανονικάδα του τὰ ἔθελε ἀμέσως ὅλα τέλεια, πού ἴσως καὶ μετάνιωε πάντα γιὰ τὰ προηγουμένα του τὰ χασμῆρια μὲ τὴν